

функцій. У ході навчальної гри є можливість скасувати рішення, яке виявилось невдалим, повернутися та прийняти інші рішення для того, щоб визначити їх переваги та недоліки у порівнянні з вже випробуваними.

Навчальні ігри розвивають і закріплюють навички самостійної роботи, уміння мислити професійно, виконувати завдання та управляти колективом, приймати рішення та організовувати їх виконання. В умовах збільшення долі самостійної роботи ігри представляють собою ідеальну форму її реалізації.

Серед основних функцій ігрового навчання доцільно виділити пізнавальну, дослідницьку, виховну, а також функцію контролю.

У розробці, плануванні та проведенні ігрових занять викладачі мають враховувати їх дидактичні особливості, на основі яких необхідно керувати самостійною роботою здобувачів вищої освіти. Навчальні, методичні матеріали можна розділити на дві частини: 1) навчальні тексти, підручники, посібники; 2) методичні інструкції для навчальної роботи. Ці матеріали виступають як засіб безпосереднього керування роботою здобувачів вищої освіти на той час, коли відсутній викладач. У цих інструкціях у загальному вигляді подаються рекомендації, вказівки, завдання, які передаються здобувачам вищої освіти. Дидактичні матеріали виступають у якості заданої наперед програми дій, покрокової інструкції, в якій реалізується принцип таймінгу, враховується професійна спрямованість, реальність запропонованих ситуацій. Здобувачі вищої освіти націлюються на певну інформацію, яка є стимулом та мотиватором їхньої самостійної роботи, яка має бути розподілена певним чином. Це також координує домашню підготовку, допомагає більш детально проробляти навчальні матеріали, вдосконалює навички роботи з додатковими джерелами інформації.

Таким чином, ігрові методи, а саме навчальні ігри, мають широкий діапазон дидактичних можливостей під час організації самостійної роботи здобувачів вищої освіти. Вони дають можливість формувати широкий спектр умінь, навичок, професійних якостей особистості майбутнього фахівця.

Олена ФІДКЕВИЧ
(Київ, Україна)

ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ НА УРОКАХ ІНТЕГРОВАНОГО КУРСУ «РОСІЙСЬКА МОВА І ЛІТЕРАТУРА. 10-11 КЛАСИ»

Поява нових інтегрованих курсів у практиці українських ЗЗСО обумовлена передовсім пошуком більш модерних і ефективних моделей навчання. Ці зміни відбуваються у контексті реформування шкільної освіти з урахуванням європейської освітньої парадигми з її орієнтацією на компетентісно орієнтований, особистісний та практично-діяльнісний підходи.

Розробкою проблеми мовно-літературної інтеграції змісту шкільної освіти займалися Р. Альбеткова, О. Беляєв, М. Баранов, М. Вашуленко, Є. Голобородько, О. Горшков, І. Зверєв, Г. Іваницька, О. Мащенко, М. Львов, Н. Лесняк, Н. Пашковська, О. Савченко, М. Скаткін, О. Хорошковська та інші. У роботах цих вчених

розглядаються сутність інтеграції мови і літератури, її методологічні принципи (зокрема принцип текстоцентризму, комплексного аналізу текстів); форми реалізації.

Наразі в школах України проходять апробацію інтегровані курси, в яких компонентами інтеграції виступають соціогуманітарні знання. Серед них і новий курс «Російська мова і література. Інтегрований курс. Рівень стандарту. (10–11 класи)», Автори: Л. Курач, В. Снегір'ова, О. Фідкевич [1]. Одним із основних завдань у програмі інтегрованого курсу є формування комунікативної компетентності.

Відповідно «Загальноєвропейським Рекомендаціям з мовної освіти», комунікативна компетентність — це здатність діяти у «різних контекстах залежно від різних умов та різних потреб для здійснення різних видів мовленнєвої діяльності, до яких належать мовленнєві процеси продукції та/або сприйняття текстів, пов'язаних з певними темами у специфічних сферах» [2; 9].

У педагогічній науці поняття комунікативної компетентності досі викликає дискусії. А. Богуш, М. Вашуленко, І. Гудзик, О. Горошкіна, І. Зимня, О. Хорошківська, О. Селіванова, Ю. Жуков, Т. Яценко в своїх працях дають авторські визначення комунікативної компетентності, характеризують її складники, умови ефективного формування,

У процесі підготовки програми інтегрованого курсу основні положення цих наукових досліджень було взято до уваги, зокрема, враховані такі її характеристики, як: інтегрована сутність, практична спрямованість, формування на основі текстів.

У програмі комунікативна компетентність визначена як здатність вільно володіти російською мовою в усіх видах мовленнєвої діяльності, в різних сферах і ситуаціях спілкування.

Літературно-мовна інтеграція в контексті нового навчального предмета розглядається як взаємопроникнення генетично споріднених предметів, їх елементів, і передбачає особливий спосіб структурування, презентації та засвоєння навчального матеріалу, який реалізується у певних стратегіях, завданнях щодо здійснення мети спілкування. Найважливішим принципом інтеграції літературно-мовного курсу є принцип текстоцентризму. У програмі інтегрованого курсу передбачається опрацювання (сприйняття, розуміння, аналіз, продукування) усних або письмових текстів з метою розвитку 4 видів мовленнєвої діяльності. Ця діяльність і є основним підґрунтям для розвитку комунікативної компетентності учнів.

Зміст навчання реалізується за допомогою мовленнєвої, мовної, соціокультурної і діяльнісної (стратегічної) ліній, які інтегруються в цьому курсі з літературною лінією. У сукупності вони формують комунікативну компетентність особистості.

Мовленнєва лінія є головною інтегруючою ланкою, тому що її зміст і передбачувані результати одночасно співвідносяться із завданнями навчання мови і літератури в старшій школі. Робота з реалізації мовленнєвої лінії проводиться на кожному уроці. Зміст цієї роботи при плануванні повинно бути розподілено таким чином, щоб види мовленнєвої діяльності були в достатній мірі представлені на кожному уроці. Однак учитель може виділяти для цієї роботи і окремі уроки. Такої форми організації, наприклад, вимагають уроки з розвитку продуктивних видів мовленнєвої діяльності.

Літературна лінія підпорядкована завданням: читати і розуміти прочитане, інтерпретувати її, критично переробляти отриману інформацію, доповнювати і ефективно використовувати її для життя, професії, самовдосконалення.

Рекомендовані до вивчення твори літературної лінії відбиралися з урахуванням близькою сучасним учням проблематики, їх культурологічної та художньо-естетичної цінності, з дотриманням історико-літературного принципу. У зміст програми курсу введені вершинні твори російської літератури, що втілили в собі ідеали добра, любові, справедливості, честі і інших загальнолюдських цінностей.

В реалізації мовної лінії акцент робиться на підвищенні уваги до функціональної значущості мовних одиниць, на комунікативній доцільності, доречності їх використання.

Як у диференційованому, так і у інтегрованому навчанні мови і літератури є свої переваги и недоліки. Утім новий інтегрований курс, як свідчать перші результати дослідження в процесі його впровадження, створює нові умови для ефективного формування комунікативної компетентності. Інтеграція дає можливість оптимізувати процес навчання, формувати в учнів системність мислення, вправно застосовувати знання у нових ситуаціях, підвищити їх дієвість і практичну цінність.

ЛІТЕРАТУРА

1. Курач Л.І., Фідкевич О.Л., Снегірьова В.В. Програма інтегрованого курсу «Російська мова та література» для 10 класу загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням російською мовою (рівень стандарту). *Всесвітня література в сучасній школі*. 2018. № 7. С. 24–33.

2. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: Вивчення, викладання, оцінювання. К.: Ленвіт. 2003. 273 с.

Лідія ЧЕРЧАТА
(Полтава, Україна)

ВИКОРИСТАННЯ ПОТЕНЦІАЛУ ПЕДАГОГІЧНОГО КРАЄЗНАВСТВА У ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ СУЧАСНОГО ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Підготовка майбутнього вчителя до професійної діяльності є однією з актуальних проблем в умовах сьогочасного реформування вітчизняної системи освіти. Зважаючи на посилення уваги суспільства до роботи педагогічних працівників, соціальну значущість і затребуваність професії вчителя, вимоги до педагога постійно підвищуються, проте, рівень професійної педагогічної підготовки фахівця до такого виду діяльності подеколи залишає бажати кращого. Отож, виникає потреба у формуванні готовності майбутніх педагогів до роботи у закладах освіти. Природно, що одним із дієвих засобів розв'язання цієї проблеми може бути ґрунтовне вивчення праць видатних педагогів, діячів педагогічної науки України, оскільки діяльність відомих особистостей завжди лишається у пам'яті людей. Вона не тільки формує нашу історію, але й стає надійним опертям для нашого сьогодення та майбутнього.